

Keskkonnaministri määruse „Jäätmete liigiti kogumise lahendusteks kohalikes omavalitsustes antava toetuse andmise tingimused ja kord“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõukohase määrusega kehtestatakse toetuse andmise tingimused jäätmete liigiti kogumise lahendusteks kohalikes omavalitsustes. Määruse eelnõu ja selle seletuskirja koostasid Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna nõunik Mihkel Krusberg (tel 626 0752, mihkel.krusberg@envir.ee), keskkonnakorralduse osakonna peaspetsialist Marika Lillemets (tel 626 2867, marika.lillemets@envir.ee), keskkonnakorralduse osakonna nõunik Made Saadve (tel 626 2851, made.saadve@envir.ee) ja õigusosakonna jurist Rene Lauk (tel 626 2948, rene.lauk@envir.ee). Riigiabi reeglite vastavusanalüüsi ja ekspertiisi tegi eelarve- ja strateegilise planeerimise osakonna peaspetsialist Hannes Aarma (tel 626 0732, hannes.arma@envir.ee).

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk on sätestada jäätmete liigiti kogumise lahendusteks kohalikele omavalitsustele toetuse andmise ning kasutamise tingimused ja kord.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 27 paragrahvist. Paragrahvid on rühmitatud 5 peatükki:

1. Üldsätted
2. Toetuse andmise alused
3. Taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded ning taotlusvooru väljakuulutamine
4. Taotluse menetlemine
5. Toetuse kasutamine

1. Peatükk

Üldsätted

Eelnõu § 1 sätestab toetuse reguleerimisala ja toetuse andmise eesmärgi.

Kavandatava meetme eesmärk on toetada kohalike omavalitsuste jäätmete liigiti kogumise taristu arendamist (rajamist ja laiendamist) ning vajaliku inventari soetamist, sh jäätmejaamu, -majasid, kodukompostreid, konteinereid. Eesmärk on toetada projekte, mis lahendavad liigiti kogumise probleeme omavalitsuses terviklikult, pakkudes ka koostööorganisatsioonide (nt Uuskasutuskeskus, Humana jms) kaudu korduskasutusse suunamise võimalusi. Majapidamiste arv, mida saab liita jäätmeveo ühislepingutega, sõltub piirkonna eripärast ja vajadusest ning ei ole reguleeritud. Teisalt tuleb kogumissüsteeme kujundades lähtuda mõistlikkusest. Jäätmejaamade ja -majade paigaldamisel tuleks lähtuda kindlast piirkonnast ja selle eripäradest. Näiteks on kohaliku omavalitsuse (edaspidi *KOV*) territooriumil piirkondi, kus biojätmete kokku kogumine ei ole otstarbekas, sest majapidamisi on vähe ja teed raskesti läbitavad. Seetõttu nähakse sellistesse piirkondadesse ette biojätmete kogumiseks kompostrid. Sellisel juhul tuleks lahendada selle ala kõikide majapidamiste biojätmete kogumine kompostritega, et jäätmeauto ei peaks üksiku majapidamise juurest biojätmeid koguma. Biolagunevaid jäätmeid on oluline eraldi koguda, kuna neist on võimalik toota näiteks väetavat komposti või kääritusjääki ning seeläbi suunata toitudained tagasi ringlusse. Lisaks muudavad biolagunevad

jäätmed, kui neid teiste jäätmetega koos koguda, teiste jäätmete ringlussevõtu keeruliseks, vahel lausa võimatuks. Biojäätmete ringlussevõtt aitab vähendada jäätmete ladestamisel tekkivaid kasvuhoonegaase. Prügilasde ladestatuna eraldavad biojäätmed metaani, mis on 25 korda tugevam kasvuhoonegaas kui CO₂.

Ringmajandus laiemalt ja ringlussevõtule suunatud jäätmekäitlus aitavad leevendada kliimamuutuste mõju, vähendades esmase toorme ammutamise ja töötlemisega seotud kasvuhoonegaaside heitkoguseid. Teisalt vähenevad kasvuhoonegaaside heitkogused, kuna jäätmete põletamine ja ladestamine vähenevad. Samuti väheneb jäätmete liigiti kogumise ning seeläbi nende korduskasutuse ja ringlussevõtu suurendamisega vajadus toota uusi tooteid ja materjale. Luuakse lisandväärtust läbi ressursside väärimise ja töökohtade loomise.

Eelnõu §-s 2 määratletakse eelnõus kasutatavad olulisemad terminid.

*Punktis 5 toodud termin *jäätmejaam* on keskkonnaministri 16.01.2007 määruse nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ mõistes üldjuhul detailplaneeringu ja projekti alusel rajatud ning tehniliselt varustatud jäätmekäitluskoht, kuhu on paigutatud kogumismahutid taaskasutatavate jäätmete kogumiseks ja esmaseks töötlemiseks, sh ohtlike jäätmete kogumiseks. Detailplaneeringut ei pea koostama juhul, kui on täidetud planeerimisseaduse § 125 lg 5 p 2 nimetatud tingimus. Kui jäätmejaama operaatorleping on KOV-il alles sõlmitud või pole veel niipea lõppemas, siis laiendamise ja täiendava inventari soetamisel tuleb KOV-il jälgida, et ei kahjustataks operaatorlepingu sõlmimisel olnud hanketingimusi ega seataks hanke võitjat eelisseisundisse võrreldes teiste hankes osalejatega.*

*Punktis 6 toodud termin *jäätmemaja* on eelnõukohase määruse tähenduses lukustatav, seinte ja katusega hoone või rajatis, mis asub tugeval pinnasel (asfalt, betoon või kivi vms), kuhu on takistatud lindude ja loomade juurdepääs ja millest on takistatud jäätmete välja kandumine, näiteks tuulega. Katus ja seinad kaitsevad jäätmeid sademete eest, mis võivad jäätmete kvaliteeti mõjutada. Jäätmemaja mõistet ei ole õigusaktides varem kasutatud. Seetõttu on seatud jäätmemaja nõuded, mis peaksid tagama kvaliteetse jäätmete liigiti kogumise. Lukustus on vajalik selleks, et jäätmemaja saaks kasutada ainult kindla kogukonna või piirkonna elanikud. Jäätmemajas toimub jäätmete liigiti kogumise korrektsus selle kasutajate vastutusel ja järelevalvel ning kõrvalised isikud ei saa selle sisu risustada. Tugev pinnas (nt asfalt, betoon, kivi vms materjal) on vajalik selleks, et ratastel konteinereid oleks hõlpsam liigutada (tühjendus autoni ja tagasi). Samuti on kergem teha puhastustöid, kui jäätmed maha kukuvad. Lubatud on soetada tüüpprojektiga jäätmemaju või töötada projekt välja vastavalt piirkonna eripärale. Jäätmemajade hinnad on hinnanguliselt 5000–8000 eurot.*

*Punktis 9 toodud termin *kodukomposter* on eelnõukohase määruse tähenduses kodumajapidamises tekkinud biojäätmete tekkekohas mikro- ja makroorganismide kaasabil aeroobseks lagundamiseks ettenähtud anum, kuhu on takistatud lindude ja loomade juurdepääs. See tähendab, et komposter peab olema suletud. Tagatud peab olema õhustatus, et toimiks aeroobne protsess. Kompostri suurus peab olema mõistlik ja arvestama majapidamise vajadusi. Suurema kompostri kui 420 liitrit soetamist ei toetata, kuna eramajade jaoks ei ole suurem komposter mõistlik. Korteriühistute puhul vajab esmalt lahendamist küsimus, kes hoolitseb kompostri õigesti kasutamise eest. Enne, kui tasub suuremas koguses toetada ka kortermajade jaoks kompostrite muretsemist, peab see praktika kujunema. Küll on võimalik anda kompostreid paarismajadele või ridaelamutele ja sõltuvalt majapidamistest kas igale eraldi või mitmele koos. Liiga suures kompostris ei pruugi toimuda tõhusat kompostimisprotsessi, kuna kompostrisse lisatavate biojäätmete kogused võivad olla liialt väikesed. KOV-idel on võimalik*

otsustada, kui palju ja kui suuri (kuni 420 l) kodukompostreid olenevalt piirkonna ja majapidamiste iseloomust vaja on. Kompostrite turuhinnad on enamasti vahemikus 50–90 eurot.

Punktis 18 toodud termin *tegevuse kestvus* tähendab eelnõukohase määruse tähenduses kindlaks määratud aega, antud määruse kontekstis kolme või viit aastat pärast projekti lõppu olenevalt toetatavast tegevusest, mille jooksul tuleb ellu viia tegevused, mis on toodud eesmärgina projekti taotluses. Muudatused on lubatud vaid mahus, mis ei kahjusta projekti algsete eesmärkide elluviimist. Samuti ei tohi muutuse tõttu omandisuhetes toetuse saaja saada põhjendamatu majanduslikku eelist.

Punktis 19 toodud termin *terviklik kogumissüsteem* on eelnõukohase määruse tähenduses jäätmete liigiti kogumise süsteem, mis lahendab valdaval osal kohaliku omavalitsuse territooriumil jäätmete liigiti kogumise selliselt, et tagatakse vähemalt kuue jäätmeliigi – biojätmete, pakendijätmete, paberi ja kartongi, patareide, väikeelektroonika ja tekstiili – kogumine. Näiteks võib KOV-i territooriumil olla piirkondi, kus biojätmete kokku kogumine ei ole otstarbekas, sest majapidamisi on vähe ja teed on raskesti läbitavad. Sellisel juhul tuleb kindla ala kõikide majapidamiste biojätmete kogumine lahendada kompostritega. Parimaks võimaluseks, kuidas terviklikku kogumissüsteemi teha, on jäätmemajade võrgustiku rajamine KOV territooriumi või jäätmeveopiirkonna põhisel.

Punktis 21 toodud termin *sõiduk* on eelnõukohase määruse tähenduses N₁ kategooria sõiduk¹, millega transporditakse elanikelt korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmed jäätmejaama.

Kui KOV on soetanud jäätmemajad ja seal kogutavad jäätmed ei ole hõlmatud korraldatud jäätmeveoga (edaspidi *KOJV*), saab KOV neid jäätmeid transportida jäätmejaama soetatud sõidukiga. Vastasel juhul tekib oht, et jäätmetaristusse tehtud investeeringud ei taga soovitud eesmärki. Jäätmeveokite soetamist ei toetata põhjusel, et KOV ei hakkaks konkureerima KOJV teenuse osutajaga. Jäätmeid, mis on hõlmatud korraldatud jäätmeveoga, ei ole lubatud soetatud sõidukiga transportida, sest nende ainuvedamise õigus on antud üle kontsessioonilepinguga. Soetatud sõidukiga tuleks pakkuda elanikele ka niinimetatud jäätmetakso teenust – näiteks suurjäätmete transportimisel jäätmejaama. Sellega tagatakse, et jäätmete teekond jäätmevaldajast jäätmejaama on kontrollitud ja jäätmeid ei viida metsa või mujale isetekkinud prügilatesse. Elanik, kellele luuakse mugavam viis jäätmetest, näiteks suurjäätmetest, vabanemiseks võimalusega tellida KOV-ilt selle äravedu, valib suurema tõenäosusega selle variandi jäätmete põletamise asemel. Jäätmemajades on sellisteks jäätmeteks eeldatavalt patareid, väikeelektroonika ja tekstiil. Jäätmemajade kaudu kogutava tekstiili võib edasi transportida näiteks Uuskasutuskeskusesse, Humanasse või teise sarnasesse ettevõttesse.

Punktis 22 toodud termin *valdav osa* tähendab osa kohaliku omavalitsuse territooriumist, mis hõlmab üle poole kohaliku omavalitsuse jäätmevaldajatest või vähemalt ühte tervet jäätmeveopiirkonda, mis jääb ühe omavalitsuse piiresse. Jäätmevaldajate osa hindamiseks tuleb KOV-il esitada jäätmevaldajate arv oma territooriumil taotlemise seisuga ja samuti selle piirkonna jäätmevaldajate arv, kus projekti ellu hakatakse viima. Juhul, kui valdava osa arvestuses soovitakse kasutada jäätmeveopiirkonda, tuleb projekt ellu viia kogu jäätmeveopiirkonna territooriumil tervikuna. Kui jäätmeveopiirkond on mitme KOV põhine, arvestatakse ainult konkreetse KOV osa.

¹ Sõidukite ja masinate kategooriad. Maanteeamet. <https://www.mnt.ee/et/soiduk/soidukite-ja-masinate-kategooriad>

Oluline on järgida määruses toodud termineid, kuna nende kaudu on sätestatud ka toetatavad tegevused ning taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded. Osa eelnõus sätestatud terminitest on reguleeritud ka jäätmevaldkonna õigusaktides, kuid eelnõu tähenduses on neid termineid mõnevõrra muudetud. Määruses sätestatud terminid on asjakohased ja vajalikud määruse rakendamiseks.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse meetme elluviijad. Toetuse andmist korraldab Keskkonnaministeerium, kes on toetusvahendite kasutaja AÕKS § 161 lõike 7 tähenduses. Toetust annab ja järelevalvet selle kasutamise üle teeb Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi KIK).

2. Peatükk

Toetuse andmise alused

Eelnõu §-s 4 sätestatakse toetatavad tegevused.

Lõike 1 punktis 1 on sätestatud, et toetust saab taotleda jäätmejaamade rajamiseks, laiendamiseks ja inventari soetamiseks, samuti biojätmete ringlussevõtuks vajalike vahendite ning sõidukite soetamiseks. Selle punkti alusel on võimalik toetust saada ka tööstuslikuks kompostimiseks vajalike vahendite, näiteks kompostrite või aunkompostimiseks vajaliku komposti segaja, soetamiseks Jäätmejaama tööks vajaliku inventarina saab muuhulgas toetust taotleda hakkuri, pressi, kompostisegaja, autokaalu, lukusüsteemide ja kaamerate jaoks. Jäätmejaama laiendamise all on mõeldud tegevust, kus jäätmejaam on juba olemas ja toimib, kuid soovitakse lisada kogutavaid jäätmeliike.

Lõike 1 punktis 2 on sätestatud, et toetatakse jäätmemajade rajamist ning inventari, tervikliku kogumissüsteemi, kodukompostrite ja kodumajapidamises vajalike liigiti kogutud jäätmete konteinerite soetamist. Jäätmemajade rajamine võimaldab elanikel mugavamalt koguda jäätmeid liigiti kodu lähedal. Jäätmemajad peavad olema lukustatavad.

Jäätmemajade rajamisel näiteks hajaasustusega piirkondadesse saab jäätmeveoauto jäätmeid koguda ühest kohast ega pea eri liiki jäätmeid koguma iga majapidamise juurest eraldi. Nii hoitakse kokku transpordilt. Samuti võimaldab jäätmemajade kasutamine säästa kohalikke teid, kuna rasked jäätmeveokid koormavad neid vähem. Jäätmemajad tuleb paigutada asukohtadesse, kuhu ümbruskonna elanikel on mugav juurdepääs. See peab jääb enamiku kasutajate igapäevasele teekonnale või selle lähedale. KOV võib anda jäätmemaja korteriühistule, kuid ta peab jälgima, et seda ka realselt kasutatakse. Konkreetsele majapidamisele eraldatava kompostri ja konteineri puhul on oluline nii see, et elanik oleks jäätmevaldajate registris, kui ka see, et ta oleks selle KOV-i elanik. Konteineri all ei ole mõeldud tubaseid lahendusi. KOV-i elaniku toetamise eelistus on lisatud põhjusel, et ühte isikut toetatakse ühel korral ja ainult tema elukohas, kus ta ka tegelikult elab ja seetõttu kasutab inventari (nt kompostrit) maksimaalselt. Ühel isikul võib olla mitu kinnistut erinevates Eesti piirkondades, kuid ei ole reaalne, et nende kasutus on proportsioonis tegeliku elukohaga. Toetus ei ole mõeldud selleks, et eraldada inventari, mis hilisemat kasutust ei leia.

Punktides 1 ja 2 toodud toetatavad tegevused erinevad üksteisest ka kestvuse nõude poolest. Kui lõike 1 tegevuste korral on minimaalne sihipärane kestvus viis aastat, siis lõike 2 tegevustel on see kolm aastat.

Lõige 2 sätestab, et jäätmejaamadele, sõidukitele ja biojätmete ringlussevõtuks antav toetus on vähese tähtsusega abi (VTA). See tähendab, et toetuse suurus ei tohi koos jooksva

majandusaasta ja taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud kahe majandusaasta jooksul antud vähese tähtsusega abiga ületada 200 000 eurot. Selline kitsendus on vajalik, et vältida toetuse saajatele riigiabi andmist, sh konkurentsieelist ja moonutusi jäätmeturul. Teiste toetatavate tegevuste (jäätmemajade ja tervikliku kogumissüsteemi rajamine, kodukompostrid, konteinerid) puhul ei ole tegu riigiabi ega VTA-ga, kuna toetust antakse tingimusel, et seda kasutatakse vaid mittemajandustegevusteks.

Lõige 3 sätestab, et olmejäätmete liigiti kogumise lihtsustamiseks tuleb konteinerite soetamisel lähtuda järgnevatest värvidest:

kollane – plast-, metall- ja segapakendijäätmed; sinine – paber- ja papp-pakendijäätmed ja paber ja kartong; roheline – klaaspakend; pruun – biojäätmed. Sama värvi konteinereid saab eristada siltidega.

Toodud värvilahendused on soovituslikuna nimetatud mitme KOV jäätmehoolduseeskirjas. Värvilahendused on kasutusele võtnud taaskasutusorganisatsioonid Eesti Pakendiringlus OÜ, Tootjavastutusorganisatsioon OÜ ja Eesti Taaskasutusorganisatsioon MTÜ. Samuti on olmejäätmete liigiti kogumise juhendites samad värvilahendused kasutusele võtnud kuhuvia.ee, kellega Keskkonnaministeerium on sõlminud vaba tahte lepingu ja kes vastavaid juhiseid erinevatel osapooltel (KOV-id, ürituste korraldajad) kasutada soovitab. Jäätmekäitlejatest kasutab samu värvilahendusi olmejäätmete liigiti kogumise juhendites ja kogumisvahenditel Ragn Sells AS.

Eestis on olmejäätmete ringlussevõtu tase madal ja oluline osa majanduses olevast ressursist läheb kaduma ilma täiendavat lisandväärtust loomata. Nii jätkates on Eestil raskusi jäätmete raamdirektiivist tulenevate sihtarvude täitmisega alates aastast 2025 ja ka jäätmete liigiti kogumise kohustuste täitmisega. Kuna muutused võtavad aega, on oluline olmejäätmete liigiti kogumist juba praegu oluliselt parandada. KOV-del on siinkohal võtmeroll, kuna jäätmekäitluse korraldamine on üheks nende tuumikülesandeks.

Eelnõu §-s 5 on sätestatud projekti abikõlblikkuse perioodi nõuded. Üldreegel on, et see määratakse kindlaks taotluse rahuldamise otsuses. Oluline on rõhutada, et projekti abikõlblikkuse perioodi algus ei või olla varasem kui taotluse rahuldamise otsuse kuupäev ning lõpp ei või olla hilisem kui 30.09.2022. See tähendab, et ka projekti pikendamisel tuleb seda kuupäeva silmas pidada, st et ka pikendada saab kuni 30.09.2022.

Eelnõu § 6 sätestab taotlusvooru eelarve ning toetuse ja omafinantseeringu tingimused ja piirmäärad. Keskkonnaminister kinnitab käskkirjaga meetme eelarve ja avatud taotlusvooru eelarve suuruse. Voo eelarvet võib suurendada, kui olulise mõjuga ja nõuetele vastavaid projekte on rohkem kui on voo raha. Toetuse maksimaalne summa on 200 000 eurot, mis on valitud tulenevalt VTA piirmäärast ning selle eesmärk on võimalikult paljude KOV-de toetamine samast meetmest. Toetuse maksimaalne määr on 90% abikõlblikest kuludest, mis on valitud põhjusel, et investeringul oleks võimalikult suur mõju KOV võimekuse suurendamisele, samas tagab omaosalus, et investeringu tegemine oleks põhjalikult läbi mõeldud ja tehtud oluliste eesmärkide saavutamiseks. *Lõikes 3* on sätestatud, et abikõlblike kulude tegemisel kasutatakse toetust ja omafinantseeringut proportsionaalselt. See tähendab, et toetuse ja omafinantseeringu osakaal peab säilima iga maksetaotlusega.

Me ei kasuta ühtset jaotamist KOV-ide vahel ning toetust antakse pingerea alusel, kuna jäätmehoolduse toetamisel on varasem kogemuse näidanud, et selline lähenemine on efektiivsem. Muutuste saavutamiseks on vaja toetada neid, kes soovivad liigiti kogumist arendada, mitte neid, kellele seda peale sunnitakse. Ühtne jaotamine seda põhimõtet aga ei

toeta. Kui KOV-il tegelik huvi puudub, ei pane ka toetus paremini liigiti koguma.

Eelnõu § 7 sätestab VTA reeglite kohaldamise nõude. Määruse alusel antakse vaid VTA-d kui taotletakse toetust jäätmejaamadele, sõidukite soetamiseks ja biojätmete ringlussevõtuks. Abi andmisel tuleb lähtuda Euroopa Komisjoni määruses (EÜ) nr 1407/2013 ning konkurentsiseaduse §-s 33 sätestatust.

Eelnõu §-s 8 on sätestatud abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud.

Lõikes 1 on kirjas abikõlblikud kulud. Abikõlblikud on kulud, mis on toetuse taotluses nimetatud projekti eesmärgi saavutamiseks vajalikud kulud. Sõidukina on silmas peetud vaid terminite all selgitatud N₁ kategooria sõidukit, milleks on kaubik, millega transporditakse jäätmejaama korraldatud jäätmeveoga hõlmamata elanikelt jäätmeid. Inventariks määruse mõistes võib olla igasugune seade või vahend, mis on vajalik jätmete liigiti kogumiseks või jätmete liigiti kogumise parandamiseks. Näiteks konteineri paigaldamissüsteem, millega kinnitatakse konteiner kohtkindlalt, et takistada selle asukoha muutumist (tuule vms tõttu). Samuti seade või vahendid jäätmejaama või -maja lukustamiseks, valvamiseks, jätmete koguste määramiseks (nt autokaal). Inventari alla võib kuuluda ka jäätmepress või kompostisegaja ja hakkur, kui tegeletakse biojätmete käitlemisega. Soetatud inventari kasutamine peab aitama kaasa jätmete liigiti kogumisele ja olmejätmete ringlussevõtu sihtarvude saavutamisele. Koolituskulud on abikõlblikud, kui koolitused on korraldatud jätmete liigiti kogumisega seotud teemadel. Näiteks elanike teadlikkuse parandamiseks kompostimisprotsessi toimimise, kompostimiseks sobivate materjalide ja komposti kasutamise kohta. Sellised koolitused võib KOV ise korraldada või teenusena sisse osta. See tähendab, et kui KOV taotleb toetust jätmete liigiti kogumise inventari jaoks, tuleb tal tagada ka elanike jäätmekäitlusala teavitamine ja juhendamine, et parandada teadlikkust liigiti kogumisest. Teavitustegevuse kulude all saab toetust küsida ka infotahvlite jms jaoks, mis lihtsustavad ja selgitavad jätmete liigiti kogumist.

Lõikes 3 on loetletud mitteabikõlblikud kulud. Mitteabikõlblikud kulud on personali- ja üldkulud, sh opereerimiskulud, trahv, viivis ja muu rahaline karistus ning kohtukulu, samuti kulu, mis on hüvitatud eelneval viiel kalendriaastal taotluse esitamisest arvates, sh riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest. Mitteabikõlblike kulude hulgas on ka segaolmejätmete kogumismahutite soetamiskulu. Seda põhjusel, et segaolmejätmete kogumine ei aita kaasa olmejätmete ringlussevõttule ega sellega seotud sihtarvude täitmisele. Samuti on mitteabikõlblik kulu kinnistu ostuhind, et vältida toetuse abil kõrge kinnisvara arendamise potentsiaaliga asukohtades toetuse abil kinnistute soetamist. Lisaks muudab kõrge kinnisvara hind kogu projekti kulud ebaproportsionaalselt kõrgeks. Mitteabikõlblikud on ka kõik projekti ettevalmistamiseks tehtavad kulud, nt detailplaneeringute, teostatavus- ja tasuvusuuringute, arengukavade ja keskkonnamõju hindamise kulud, lisaks ka projektijuhtimiskulu.

3. Peatükk

Taotlejale ja taotlusele esitatavad nõuded ning taotlusvooru väljakuulutamine

Eelnõu §-s 9 on sätestatud taotlejale esitatavad nõuded. *Lõike 1* kohaselt võib toetust taotleda kohaliku omavalitsuse üksus. Peale KOV-i ei saa teised toetust taotleda põhjusel, et jäätmehoolduse korraldamisel on KOV-il kandev roll. Samas on võimalik KOV-il halduslepinguga projekti elluviimine üle anda muule isikule, nt mõnele jäätmekäitluse korraldamiseks loodud MTÜ-le või enda allasutusele.

Lõikes 2 on sätestatud nõuded taotlejale.

Lõikes 3 on täpsustatud, et kui toetust taotletakse jäätmejaama või -maja jaoks, peab taotleja esitama projekti elluviimiseks vajaliku kinnistu või hoone omaniku nõusoleku kinnistu või hoone kasutamiseks, kui need ei kuulu taotlejale. See tähendab, et KOV-il on vaja korteriühistu nõusolekut, kui nt jäätmemaja paigaldatakse korteriühistu maale. Samas jäetakse nõusolekut kinnitav vorm osapoolte otsustada – selleks võib olla ka lihtkirjalik kinnitus.

Lõikes 4 on sätestatud, et taotlejal peab olema kehtiv jäätmehoolduseeskiri ja kehtiv või algatatud jäätmekava. Jäätmehoolduseeskiri peab olema avaldatud Riigi Teatajas. Kuivõrd pärast haldusreformi ei ole kõik uued KOV-id jõudnud uut jäätmekava kehtestada, võib esitada ka selle algatamist tõendava dokumendi või viite, millelt on vastav dokument leitav. Nõue on vajalik, et veenduda, kas taotleja vastab talle seadusest tulenevatele tingimustele. Kuna kõigil haldusreformi käigus moodustunud suuremal omavalitsusel ei ole veel uut kehtestatud jäätmekava, on võimalik toetust taotleda ka neil, kellel on see protsess algatatud.

Lõikes 5 on sätestatud, et taotlejal peab olema asutatud jäätmevaldajate register. Jäätmevaldajate register annab ülevaate jäätmevaldajatest ja liigiti kogumise olukorrast ning võimaluse siduda elanikele antud konteinerid või kompostrid jäätmevaldajaga. Sellest saab info, kellele on KOV andnud meetme raames soetatud konteinerid ja kompostrid. KOV-il on võimalus teha jäätmevaldajate registrist väljavõtteid ja esitada neid nõudmisel toetuse kasutamise kohta järelevalvet tegevale isikule.

Eelnõu §-s 10 sätestatakse taotlusele esitatavad nõuded.

Lõike 1 punktis 6 on toodud nõue, et taotlusvorm peab sisaldab kinnitust omafinantseeringu kohta. Omafinantseeringu kinnitus võib olla volikogu otsus või valla- või linnavalitsuse kinnitus, juhul kui vastava valdkonna tegevused on delegeeritud valla- või linnavalitsusele.

Lõike 1 punktis 10 on nõue, et taotlus ei tohi sisaldada pooleliolevaid või tehtud töid. See nõue on vajalik, et hinnata, kas taotleja võiks selle investeeringu ilma toetuseta ise ära teha.

Lõike 1 punktis 11 on sätestatud nõue, et KOV ei tohi toetusega soetatud vahendite elanikele jagamisega teenida tulu. See tähendab, et soetatud inventar antakse elanike kasutusse kas tasuta või peab elanik tasuma selle vahendi eest summa, mille toetuse saaja on tasunud omaosalusena. Kui inventar (nt komposter või konteiner) antakse tasuta, jääb selle omand KOV-ile. Kui elanik maksab selle eest taotleja omaosalust katva summa, saab ta konteineri omanikuks. Mõlemal juhul sõlmib KOV elanikuga lepingu, milles sätestatakse poolte õigused ja kohustused. Rohkem kui omaosalust katvat osa KOV elanikult küsida ei tohi

Lõikega 2 sätestatakse tingimused taotlusele lisatavatele dokumentidele. Tingimuste seadmine on vajalik, et oleks võimalik hinnata taotluse vastavust määrusele.

Lõike 2 punkti 2 kohaselt tuleb esitada võrdlevad hinnapakumised, kui teenuste, asjade või tööde eeldatav maksumus ilma käibemaksuta ületab 5000 eurot. Nõude täitmiseks piisab kahest hinnapakumisest.

Lõike 2 punkti 4 kohaselt tuleb taotlusele lisada ka dokumendid, mis tõendavad projekti tegevusega seotud kinnistu, maatüki või ehitise või nende osa omandit või eelnimetatute kasutusõigust projekti abikõlblikkuse perioodil ja vähemalt kolm või viis aastat projekti lõppemisest arvates. Tingimus on lisatud põhjusel, et oleks tagatud projekti eesmärkide

elluviimine ka projektijärgselt. Lisaks on nõue seotud ka kestvuse nõudega, st et tagatud peab olema projektis soetatud vahendite kasutamine eesmärgipäraselt vähemalt kolme või viie aasta vältel projekti lõppemisest arvates. Kolme aasta nõue kehtib § 4 lg 1 p 2 toetatavate tegevuste kohta ning viie aasta nõue § 4 lg 1 p 1 toetatavate tegevuste kohta.

Lõike 3 punktides 1–15 on loetletud jäätmeliigid, mida jäätmejaama rajamiseks, laiendamiseks või inventari soetamiseks peab jäätmejaamas koguma. Kui toetust küsitakse laiendamise jaoks, peab vastav loend olema tagatud projektijärgselt. Jäätmeliigid peavad vastama keskkonnaministri 14.12.2015 määruses nr 70 „Jäätmete liigitamise kord ja jäätmenimistu“ toodud koodidele. Keskkonnaministri 16.01.2007 määruses nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jäätmete liigitamise alused“ toodud jäätmeliikidega võrreldes on eelnõukohases määruses mõned jäätmeliigid juurde lisatud. Põhjuseks on see, et elanikel oleks mugav suures osas kodumajapidamises tekkida võivaid jäätmeid liigiti koguda ja ära anda. See omakorda aitab suurendada jäätmete ringlussevõttu. Ehitus- ja lammutus-segaprahi kogumise võimalused aitavad vähendada metsaaluste prügistamist. KOV peab jälgima, et kui jäätmejaama operaatori leping veel kestab, ei rikutaks toetuse taotlemisega operaatori leidmise hankes olnud tingimusi, st et hanke võitja ei saaks põhjendamatu eelist võrreldes teiste pakkujatega.

Lõike 4 punktides 1–6 on loetletud jäätmeliigid, mida jäätmemaja rajamiseks või inventari soetamiseks peab seal koguma. Loetletud jäätmeliikide kogumine tagab elanikele mugava jäätmete liigiti äraandmise kodu lähedal. Need jäätmeliigid, mida jäätmemajas peab liigiti koguma hakkama, kuid mis pole ühendatud KOJV-ga, saab KOV jäätmejaama vedada selleks mõeldud sõidukiga, mille soetamiseks on võimalik ka eelnõukohase määruse alusel toetust küsida. Oluline on vältida olukorda, kus KOV hakkaks oma sõidukiga KOJV toimimist häirima. Selliste jäätmete äraveoks on võimalik sõlmida ka kokkulepped tootjavastutusorganisatsioonidega (TVO), kellel seetõttu on võimalik saada endale puhas liigiti kogutud materjal (pakendijäätmed või väikeelektronika). Lõike 4 punktis 1 on toodud ka erand, mis annab hajaasustusaladel biolagunevate jäätmete (20 01 08) kogumise osas vabastuse. Kuna maapiirkondades on head võimalused ise neid jäätmeid kompostida, pole neid jäätmemajas otstarbekas koguda. Edaspidi on võimalik ühendada jäätmemajad KOJV-ga. Tiheasustusalad on linnad asustusüksustena ja alevid, välja arvatud nende koosseisu kuuluvad saared, ning kehtestatud planeeringutes tiheasustusaladeks või kompaktse asustusega aladeks määratud alad. Tiheasustusalad tuleb KOV-il välja tuua taotlusvormi vastavas lahtris.

Lõikes 6 on sätestatud nõuded, mida peab taotlus sisaldama, kui toetust taotletakse muudeks tegevusteks kui jäätmejaama või jäätmemaja jaoks ehk kõik tegevused, mis ei ole kaetud lõigetega 3 ja 4. *Lõike 5 punktis 1* on nõue, et sel juhul on vaja ülevaadet, kuidas kavandatud vahendite kasutamine aitab tõhustada jäätmete liigiti kogumisest ja olmejäätmete ringlussevõtu sihtarvude saavutamist. Taotleja peab selgitama, kuidas toetatavad tegevused võiksid sellele kaasa aidata. Taotleja ei pea esitama täpset arvutuskäiku ega prognoose. Lõike 6 punktis 2 toodud terviklik plaan on kõigi projektiga hõlmatud jäätmeliikide kogumise tegevusplaan, mis sh sisaldab ka kirjeldust tegevustest elanike jäätmete liigiti kogumise ja kodus kompostimise alase teadlikkuse suurendamiseks.

Lõikes 7 on sätestatud, et nõuetele vastavas taotluses sisalduvat projekti hinnatakse § 16 hindamiskriteeriumide alusel ning *lõige 8* sätestab, et KIK-il on õigus nõuda täiendavaid dokumente taotluse nõuetele vastavuse hindamiseks.

Eelnõu §-s 11 on nõuded taotlusvooru väljakuulutamise kohta. Selle kuulutab välja KIK vähemalt kaks kuud enne taotluse esitamise tähtpäeva (*lõige 2*). Kaks kuud on piisav aeg taotluse ettevalmistamiseks. Sellest lühema aja korral on KOV-del keeruline taotlust esitada,

kuna üldiselt vajab see arutelu või otsustamist valla-/linna valitsuse ja/või volikogu tasandil.

4. Peatükk.

Taotluse menetlemine

Eelnõu §-s 12 on sätestatud taotleja kohustused ja nõuded taotluse esitamisele. Olulisim nõue on, et taotlus ja kõik muud vajalikud dokumendid tuleb esitada KIK-ile E-toetuse keskkonna vahendusel.

Lõikes 3 on sätestatud, et taotleja võib ühes taotlusvoorus esitada ühe taotluse. Kuigi toetust antakse mitmeks tegevuseks, siis pole mõistlik iga tegevust eraldi projektiga esitada. Ühe projekti esitamine tagab, et taotlejal on kõik tegevused korralikult läbimõeldud ja kokku sobitatud. Lisaks väheneb halduskoormus, kui taotleja kohta on voorus üks taotlus.

Lõikes 4 on sätestatud taotleja kohustused.

Eelnõu §-s 13 reguleerib taotluse menetlemisega seonduvat. *Lõike 2* kohaselt on taotluse menetlemise tähtaeg kuni 120 kalendripäeva. KIK võib põhjendatud juhul pikendada taotluse menetlemise tähtaega maksimaalselt 20 kalendripäeva (*lõige 3*), kui selgub, et esitatud taotlusi pole objektiivsetel põhjustel selle aja jooksul võimalik hinnata. See tähendab, et kokku võib KIK põhjendatud juhul taotlusi menetleda 140 kalendripäeva. Lühema perioodi jooksul on raske taotlusi põhjalikult kontrollida. Arvestades, et tegemist on konkurentsipõhiste voorudega, siis tuleb taotlusi menetleda samaaegselt. Arvestatud on ka sellega, et võimalik on esitada väikesemahulisi taotlusi, mistõttu on taotlusi tõenäoliselt palju.

Eelnõu § 14 reguleerib taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrolli.

Lõikes 2 on sätestatud, et kui KIK avastab taotluse läbivaatamisel puudusi, teavitab ta sellest viivitamata taotlejat ja annab puuduste kõrvaldamiseks tähtaja kuni 14 kalendripäeva. Ühe ja sama puuduse kõrvaldamiseks antakse taotlejale üks võimalus. Tähtaja ületamisel või puuduse kõrvaldamata jätmisel võib rakendusüksus teha taotluse rahuldamata jätmise otsuse. Samas võib KIK esitada ka lisapäringuid, kui vastus ei ole ammendav. See 14 kalendripäeva on igakordse päringu maksimaalne vastamise aeg. Oluline on silmas pidada, et ka koos päringutega saab menetlemise tähtaeg olla kokku kuni 140 kalendripäeva, kui KIK on taotluse menetlemist pikendanud kokku 20 päeva (tavajuhul 120 kalendripäeva).

Lõikes 3 on sätestatud, et taotleja ja taotlus tunnistatakse vastavaks, kui on täidetud määruse §-des 9 ja 10 taotlejale ja taotlusele esitatud nõuded.

Lõige 4 reguleerib, millal tunnistatakse taotleja või taotlus nõuetele mittevastavaks.

Lõikes 6 on nõue, et KIK moodustab taotluse hindamiseks hindamiskomisjoni (edaspidi komisjon), kuhu kaasab taotluse hindamiseks Keskkonnaministeeriumi töötajaid ja vajadusel eksperte.

Eelnõu § 15 ja § 16 sätestavad taotluste hindamise ja hindamiskriteeriumide nõuded.

Eelnõu § 15 sätestab, mida peab KIK taotleja ja taotluse juures hindama.

Lõigetes 1 ja 2 on sätestatud, et §-i 14 nõuetele vastavaks tunnistatud taotlusi hindab KIK määruse §-s 16 esitatud hindamiskriteeriumide alusel ja saadud punktid summeeritakse.

Punktide alusel koostatakse taotluste paremusjärjestus, kus kõrgema hindepunktide summa saanud taotlus asetseb eespool.

Lõikes 3 on sätestatud, et võrdsete hindepunktidega taotluste korral paigutatakse omafinantseeringu valikukriteeriumi alusel rohkem punkte saanud taotlus paremusjärjestuses ettepoole. See tähendab, et võrdsete hindepunktide korral on eelistatud need projektid, kus omafinantseeringu osakaal on suurem kui teisel samade punktidega projektil. Seda selleks, et soodustada neid taotlejaid, kes on valmis projekti rohkem panustama. Kui ka see näitaja on võrdne, on määravaks biojäätmete hindamiskriteeriumid, kuna biojäätmete kogumine ja käitlus on jäätmealaste sihtarvude täitmisel olulise tähtsusega.

Lõige 4 sätestab, et juhul, kui nõuetele vastavate taotluste rahuldamiseks vajamineva toetuse maht on väiksem, kui taotlusvooru eelarve, rahuldatakse kõik nõuetele vastavaks tunnistatud taotlused neile hindepunkte andmata.

Eelnõu §-s 16 on sätestatud taotluse hindamiskriteeriumid. *Lõikes 1* on täpsemalt kirjeldatud taotluse valikukriteeriume ja nende eest saadavaid hindepunkte.

Punktis 1 toodud valikukriteerium seab pingeritta §-s 4 toodud toetatavad tegevused. Rohkem hindepunkte saavad need tegevused, mis panustavad enam riigi jäätmealastesse eesmärkidesse.

Punktis 2 on kirjeldatud valikukriteeriumit, mis hindab omafinantseeringu osakaalu abikõlblikest kuludest. See, kes lisab nõutavale minimaalsele omafinantseeringule omalt poolt rohkem, saab ka enam punkte. Oluline on toetada neid, kes tahavad ise rohkem panustada.

Punktis 3 toodud biojäätmete kogumise ja/või käitluse kriteeriumi alusel saavad rohkem punkte projektid, kus just nende jäätmete liigiti kogumist ja töötlemist parandatakse. Oluline on toetada neid, kes lahendavad biojäätmete käitlemise võimalikult lokaalselt.

Lõikes 3 on sätestatud, et hindamine viiakse läbi Keskkonnaministeeriumi kehtestatud hindamisjuhendi järgi, kus kirjeldatakse kolme hindamiskriteeriumi täpsemat sisu, sh määratakse vastavad skaalad. Selle koostamisel lähtutakse määruse § 16 lõikes 2 nimetatud valikukriteeriumidest, mis avalikustatakse KIK kodulehel hiljemalt taotlusvooru avamise kuupäeval.

Eelnõu § 17 ja 18 reguleerivad taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemise korda ja tingimusi, sh ajaraami, milles KIK peab otsuse tegema.

5. Peatükk.

Toetuse kasutamine

Eelnõu §-i 19 kohaselt peab toetuse saaja järgima riigihangete seaduse nõudeid. *Lõikes 2* reguleeritakse täpsemalt hanketeate avaldamine, mis on asjakohane, kui hange viiakse läbi riigihangete registris. Hetkel kehtiva riigihangete seaduse kohaselt on piirmäär asjade või teenuste hankelepingu korral 30 000 eurot ning ehitustööde hankelepingu, teenuste kontsessioonilepingu, kaitse- ja julgeolekuvaldkonna asjade või teenuste, välja arvatud lihtsustatud korras tellitavate teenuste hankelepingu, ning võrgustikusektori hankija sõlmitava asjade või teenuste hankelepingu korral 60 000 eurot. *Lõike 3* kohaselt tuleb enne hanke väljakuulutamist esitada KIK-ile ülevaatamiseks riigihanke alusdokumentide eelnõud, kui nii on taotluse rahuldamise otsuses sätestatud. Eesmärk on anda KIK-ile otsustamisel rohkem paindlikkust, st võimalust korrektse ja lihtsa projekti korral neid dokumente taotlejalt mitte küsida ja sellega vähendada halduskoormust. Samas on eelkontrolli tegemise eesmärk ennetada võimalikke rikkumisi riigihangete läbiviimisel, et maandada tagasinõuete riski. Nõude

seadmisel on tuginetud varasemale kogemusele, mis on näidanud, et enim rikkumisi ja sellest tulenevaid tagasinõudeid on seotud just riigihangete seaduse nõuete mittetäitmisega. *Lõige 4* sätestab tingimused, kui hange jääb 5000 ja 30 000 euro vahele ehk alla lihthanke piirmäära. Mõistlik eelarve tagamiseks on vaja saada pakkumused realselt turul tegutsevate ettevõtetele.

Eelnõu § 20 sätestab toetuse maksmise tingimused. KIK teeb toetuse makseid E-toetuse keskkonna kaudu. Toetust võib välja maksta ka etapi kaupa, st toetust võib välja maksta vastavalt kulude tekkimisele vahemaksetena. Lihtsamaks asjaajamiseks on maksetaotluse vorm olemas E-toetuse keskkonnas.

Eelnõu § 21 sätestab nõuded kuludokumentidele. *Lõike 1* kohaselt tuleb kõik nõutud dokumendid esitada KIK-ile E-toetuse keskkonna kaudu. *Punktis 3* nimetatud projekti elluviimiseks sõlmitud lepingud peavad olema allkirjastatud.

Eelnõu § 22 sätestab maksetaotluse ning lõpparuande esitamise ja menetlemise tingimused. Toetus makstakse välja pärast seda, kui töö on tehtud, kaup kätte saadud või teenus osutatud.

Lõige 2 selgitab, mida KIK väljamaksetaotluse saamisel kontrollib. Kuludokumentide esitamisel tuleb järgida määruse § 2 punktis 7 toodud kuludokumendi nõudeid ehk milliseid dokumente antud määruse mõistes loetakse kuludokumentideks.

Lõike 3 kohaselt, kui maksetaotluse või lõpparuande kontrollimisel ilmneb puudusi, määrab KIK puuduste kõrvaldamiseks tähtaja, mille võrra pikeneb väljamaksetaotluse või aruande menetlemise aeg. See tähtaeg ei tohi olla hilisem kui 30.09.2022 ehk abikõlblikkuse perioodi lõpp.

Lõikes 5 on sätestatud tingimused, millal väljamaksetaotlust ei kinnitata ja väljamakset ei tehta.

Lõige 6 sätestab lõpparuande ja viimase väljamaksetaotluse esitamise tähtaja, mis on maksimaalselt 30 kalendripäeva pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu (hiljemalt 30.09.2022).

Eelnõu §-s 23 sätestatakse toetuse saaja õigused ja kohustused.

Lõige 1 kirjeldab toetuse saaja õigusi.

Lõikes 2 on sätestatud toetuse saaja kohustused.

Punkti 3 kohaselt peab toetuse saaja võimaldama KIK-il teha ekspertiise ja järelevalvetoiminguid projekti elluviimise ajal ja vastavalt lõike 2 punktis 10 toodud kestvuse nõude jooksul pärast projekti tegevuste lõppu. Kestvuse nõue sõltub § 4 lõikes 1 nimetatud toetavast tegevusest. KIK-ile on antud õigus teha kontrolli põhjusel, et tagada toetuse andmise eesmärkide täitmine ja projekti eesmärkide elluviimine.

Lõike 1 punkti 5 ja lõike 3 kohaselt peab toetuse saaja teavitama avalikkust saadud toetusest ja selle abil tehtust. Avalikkust võib teavitada muuhulgas näiteks ajalehtedes ilmutavate artiklitega kui ka soetatud objektide tähistamisega. Kindlasti tuleb projektist teada anda KOV-i kodulehel. Lisaks peab ehitustööde korral olema ehituskohas infotahvel. Toetuse saaja peab tähistama projekti raames paigaldatavad objektid nõutaval viisil, et näidata projekti kaasrahastajana Eesti riiki ja KIK-i. Toetuse kasutamisel on oluline teavitada avalikkust, et projekti viiakse ellu Eesti riigi toetusega. Toetuse saaja on kohustatud viitama projekti toetajale järgmiselt: „Projekti rahastab Keskkonnaministeerium rahvusvahelise kliimakoostöö vahenditest“. Kasutada tuleb

Keskkonnaministeeriumi kolme lõviga logo, mis on leitav Vabariigi Valitsuse kodulehelt: https://www.valitsus.ee/et/logofailid/grupid?tid_i18n=148 ja KIK logo, mis on leitav KIK-i kodulehelt: <https://www.kik.ee/et/kik#stiiliraamat-ja-logod>.

Punkti 9 kohaselt, kui toetuse saaja ei alusta projekti elluviimist kolme kuu jooksul taotluse rahuldamise otsusest arvates, võib KIK taotluse rahuldamise otsuse tühistada, v.a juhul kui alustamise viibimise põhjused ei sõltu taotlejast. Elluviimiseks loetakse kas hankega alustamist, teenuse tellimist või asja soetamist. See tingimus on vajalik, et meetme raames toetusteks antud raha kasutataks ettenähtud tegevusteks abikõlblikkuse perioodil. Samas annab see võimaluse KIK-il läheneda juhtumipõhiselt.

Punktis 10 on sätestatud nõue, et toetuse saaja peab tagama määruse § 4 lõike 1 punktis 1 toodud tegevuste kestvuse nõude (jäätmegaajade rajamine, laiendamine ja inventari soetamine, sõidukite soetamine ning biojätmete ringlussevõtuks vajalike vahendite soetamine) täitmise viie aasta jooksul ja teiste tegevuste korral kolme aasta jooksul toetuse saajale lõppmakse tegemisest. Kestvuse nõue on sätestatud, et tagada toetusega soetatute sihipärane kasutamine. Ajaline erinevus tuleneb objektide eripärast – suuremate objektide puhul on kestvuse nõue pikem, st viis aastat.

Punktis 11 on sätestatud nõue, et jäätmegaajade toetuse taotlemise korral peab toetuse saaja esitama viie aasta jooksul pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu igal aastal iga jäätmeliigi kohta kogutud koguse ja ringlussevõtuks suunatud koguse tonnides. See on vajalik, et oleks võimalik hinnata jäätmegaajade mõju jätmete liigiti kogumise suurendamisel. Muul viisil on nende projektide tulemuslikkust keeruline hinnata. Andmed võib edastada tabelina, kust on näha vastav info. Andmete alusel saab hinnata, kas ja kuidas on liigiti kogumine suurenenud ja kuidas ringlussevõttu on panustatud.

Punktis 12 on sätestatud nõue, et jäätmegaajade toetuse korral peab toetuse saaja projekti lõpparuandes tõendama, et jäätmegaajade lahtiolekuajad tagavad elanikkonnale võimaluse sorditud ja liigiti kogutud jäätmed sobival ajal üle anda nädalas vähemalt 30 tunni jooksul, sh vähemalt kaheksa tundi ühel puhkepäeval. Lisaks peab toetuse saaja koostama kirjaliku juhise jäätmegaajade opereerimiseks. Need tingimused on seatud selleks, et suurendada elanikelt jätmete liigiti kogumist, tehes see neile mugavamaks ja arusaadavamaks. Osaliselt tulevad need nõuded keskkonnaministri 16.01.2007 määrusest nr 4 „Olmejäätmete sortimise kord ning sorditud jätmete liigitamise alused“, kuid lisatud on nõuded, mis parandavad jäätmegaajade teenuse kvaliteeti. Kirjaliku juhise nõue aitab selgitada, mille alusel operaator jäätmeid vastu võtab ja tagatud on ka süsteemne operaatorite juhendamine.

Punktis 13 on nõue, et taotleja peab olema veendunud, et kinnistul, kuhu inventari antakse, on nende kasutamine nõuetekohaselt võimalik. Lisaks tuleb tagada vastav koolitus ja juhendamine. Juhendamine on soovitatav teha KOV-i enda ruumides, kuna iga jäätmegaajade juures seda teha on kulukas. Juhendamise mõte seisneb selles, et kogu KOV-i territooriumil oleks tagatud süsteemne lähenemine jäätmehoolduse korraldamisele, lisaks aitavad koolitused ja juhendamine kaasa teadlikkuse suurendamisele ja tegevuse tulemuslikkuse määral on seetõttu kõrgem. Nõuetekohane inventari kasutamine tähendab ka seda, et KOV peab olema veendunud, et inventari ei kasutataks segaolmejäätmete kogumiseks, st soetatud inventari abil peab suurenenud liigiti kogutud jätmete hulk. Elanik, kellele inventar antakse, peab koguma jäätmed liigiti vastavalt kehtestatud tingimustele ja KOV-il peab olema sellest ülevaade.

Punktis 14 on nõue, et taotleja kannab kõik liigiti kogumiseks mõeldud inventarid, mis on elanikele eraldatud, jäätmegaajade registrisse või teise sarnasesse süsteemi, nt ArcGIS.

Oluline on, et KOV-il oleks ülevaade, kellele toetusega soetatud vahendid on jagatud ja süsteemist on võimalik teha väljavõte KIK-i või Keskkonnaministeeriumi nõudmisel.

Punktis 15 on nõue, et taotleja võib anda kodumajapidamistes kasutatava liigiti kogumiseks mõeldud inventari vaid isikule, kes on liitunud korraldatud jäätmeveoga ning kelle alaline elukoht ja rahvastikuregistri andmete järgne elukoht on vähemalt taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist majapidamine, kuhu liigiti kogumiseks mõeldud inventari soovitakse. See nõue on vajalik, et KOV annaks inventari vaid oma elanikele, kelle maksud laekuvad selle KOV eelarvesse ja kelle puhul lasub KOV-il kohustus jäätmemajandust korraldada. Samuti võimaldab see nõue toetada elanikke, kes ka reaalselt selles KOV-is elavad, mitte ei oma ainult rahvastikuregistri järgset elukohta või vastupidi, kes omab reaalselt elukohta, kuid kelle rahvastikuregistri järgne elukoht on mõnes teises KOV-is. Nõue aitab tagada ka seda, et toetusega soetatud inventari säilitatakse vähemalt kolm aastat ja et sellel ajal on võimalik kontrollida inventari sihtotstarbelist kasutamist.

Punktis 16 on nõue, et taotleja võib eraldada jäätmemajad ja seal kasutatavad liigiti kogumiseks mõeldud inventari vaid isikutele, kes on liitunud korraldatud jäätmeveoga. Kuivõrd jäätmemajad ja sinna paigutatav inventar on mõeldud kogukondlikuks kasutamiseks, siis ei saa KOV tagada, et kõik jäätmemaja kasutajad oleksid selle KOV-i elanikud. Näiteks võib jäätmemajad paigutada ka suvilate piirkondadesse, kus valdav osa kinnistute omanikest ei ole selle KOV-i elanikud. Samuti võib jäätmemajad eraldada korteriühistutele ning ka sellisel juhul ei pea tagama, et kõik korteriühistu liikmed oleksid selle KOV-i elanikud. Siiski tuleb KOV-il tagada, et kõik jäätmemaja kasutajad, sh korteriühistud, on liitunud korraldatud jäätmeveoga. Jäätmemajade kasutamisel on võimalik sõlmida ühislepinguid. Korraldatud jäätmeveoga liitumise kohustus ei kohaldu, kui jäätmetekitajale on antud vastav vabastus. Kui aga jäätmemaja teeninduspiirkonnas on liitumata majapidamisi, siis tuleb KOV-il tagada, et projekti käigus need liidetakse.

Punktis 17 on nõue, et jäätmemajasid, terviklikku kogumissüsteemi ning kodukompostreid ja konteinereid kasutatakse ainult mittemajandustegevuseks. Kuigi tegemist on olemuslikult mittemajandusliku iseloomuga tegevustega, on antud kohustus vajalik seada hilisemate vaidluste vältimiseks, kui KOV peaks rikkuma konkurentsi.

Eelnõu § 24 kirjeldab KIK-i õigusi ja kohustusi määruse kontekstis.

Eelnõu §-s 25 sätestatakse projekti muutmise tingimused.

Eelnõu § 26 sätestab toetuse tagasinõudmise korra. Kui toetuse saaja ei täida määrusest ja taotluse rahuldamise otsusest tulenevaid kohustusi, on KIK-il õigus toetus osaliselt või täielikult tagasi nõuda atmosfääriõhu kaitse seaduse §-s 182¹ sätestatud korras. Lisaks on *lõikes 2* loetletud, millal võib KIK lisaks lõikes 1 toodule muuta taotluse rahuldamise otsust ja teha toetuse osaliselt või täielikult tagasinõudmise otsuse sõltuvalt asjaoludest.

Lõikes 6 on sätestatud, et KIK-il on õigus toetus tagasi nõuda kolme või viie aasta jooksul pärast projekti lõppu. Tähtaeg sõltub toetatavast tegevusest.

Eelnõu § 27 kirjeldab vaiete menetlemise korda.

4. Määruse eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamise aluseks on järgmised Euroopa Liidu määrused:

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Direktiiv (EÜ) nr 2008/98, mis käsitleb jäätmeid ja millega tunnistatakse kehtetuks teatud direktiivid;
- Euroopa Parlamendi ja EL Nõukogu direktiiv (EÜ) 94/62 pakendi ja pakendijäätmete kohta;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2012/19/ elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta;
- Euroopa Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, 18. detsember 2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes.

5. Määruse mõju

Määrusega reguleeritavad tegevused võimaldavad saavutada toetuse andmise eesmärki ning aitavad kaasa Euroopa Liidu seatud olme- ja pakendijäätmete (sh materjalipõhiste) ringlussevõtu ja korduskasutuseks ettevalmistamise sihtarvude täitmisele.

Määrusel on positiivne mõju loodus- ja elukeskkonnale, samuti regionaalarengule. Määrusel puudub sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele ning majandusele.

6. Määruse rakendamisega seotud tegevused, rakendamiseks vajalikud kulud ja rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne täiendavaid kulusid ega tulusid riigieelarvele.

7. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

8. Määruse eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu kooskõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Maaeluministeeriumi, Rahandusministeeriumi ning Eesti Linnade ja Valdade Liiduga. Viimased kaks kooskõlastasid märkustega. Kooskõlastamisel esitatud märkused ja nendega arvestamine on esitatud seletuskirja lisa (lisa 1).